

Belavoka Rênişanê bo xwediyên nû yên şansê mafê rûniştinê,

[Kopfbogen der Ausländerbehörde]

Xanima Rêzdar,
Kekê Rêzdar,

Piştî serlêdana we destûra rûniştinê (Aufenthaltserlaubnis) ji we re hat dayîn. Ji vê re mafê şansê rûniştinê (Chancen-Aufenthaltsrecht) tê gotin. Ev di xala 104c ya Qanûna Niştecihbûnê (Aufenthaltsgesetz) de tê tenzîmkirin.

Hûn ê ji bo 18 mehan mafê rûniştinê wergirin. Ev ew dema ye ku pêdiviya we heye ji bo bicihanîna destûra rûniştina bêtir. Divê hûn **berî** derbasbûna van 18 mehan serî li destûreke din a rûniştinê bidin. Tenê wê hingê ev serlêdana nû tê pejirandin ku şertên we yên ku di vê belgeya zanyariyan de wesif bûne hebin.

Dirêjkirina vê heyama 18 mehan ne pêkan e. Loma, hûn ê niha agahdar bibin ka kîjan şertên ji bo mayîneke din divê herî dereng beriya bidawîbûna şansê we yê rûniştinê hebin.

1. Pabendbûna bi pergala bingehîn a demokratîk û azad

Divê hûn xwe bi pergala bingehîn a demokratîk û azad a Komara Federal a Almanyayê ve pabend bikin. Pergala bingehîn a demokratîk û azad, pergala siyasî ya bingehîn a Almanyayê ye. Ev pêk tê ji

- a) mafê gel e ku di hilbijartinan û dengdanê de û bi riya rêxistinên taybet ên yasadaniyê, cîbicîkar û dadwerî desthilata dewletê bi kar bîne û nûnerên xwe bi hilbijartinên giştî, rasterast, azad, wekhev û veşartî hilbijêrin,
- b) girêdana yasayan bi pergala destûrî û girêdana desthilata cîbicîkar û dadwerî bi yasa û dadwerî re,
- c) mafê çêkirin û pêkanîna dijberiya parlamentoyê,
- d) Di nav vê de cîgirbûna hikûmetê û berpirsiyariya wê ya ji nûnerên gel re jî heye.
- e) Serxwebûna dadgehên,
- f) qedexekirina bikaranîna her şêwe biryarên tundûtûjî yan jî xweserane; û
- g) mafên mirovan di Hiqûqa Bingehîn de rast kirin.

Pêwîstî bi çalak û pabendbûna we ya kesane heye. Daxuyaniyeke têkildar divê ji hêla we bixwe ve were îmzekirin. Divê hûn naveroka daxuyaniyê têbigihîjin û mijarên sereke bizanibin. Hetanî eger we ji bo serlêdana mafê şansê rûniştinê berê daxuyaniyeke têkildar îmze kiribe jî, ev yek dîsa pêwîst e.

Eger di pêşerojê de nîşaneyin hebin ku hûn piştgiriyê nadin vê pergale, rûniştina we ya domdar

nayê misogerkirin ji ber ku hûn hewcedariyên têkildar li gorî qanûna rûniştinê pêk nayînin. Eger hûn bi awayekî çalak piştgiriyê bidin rejîm an komên nedemokratîk ên li welatê xwe, wê demê mirov dikare bigihîje vê encamê ku hûn piştgiriyê nadin pergala bingehîn a azad û demokratîk a li Almanyayê jî.

2. Zanîna bingehîn ya pergala qanûnî û civakî û şert û mercên jiyanê li Komara Federal a Almanyayê

Divê hûn îspat bikin ku hûn xwediyê zanîna bingehîn a pergala hiqûqî û civakî û şert û mercên jiyanê yê li Komara Federal in. Îspatkirina vê zanîne ji hêla testa neteweyî ya standardkirî "Jiyan li Almanyayê" (Leben in Deutschland), bi kurteya "LiD" tê kirin. Kursên amadekariyê yê têkildar ji bo vê testê ji hêla sazîyên curbicur ve di bin navê Kursa Rênişandanê de tên pêkanîn. Di hin rewşan de, Kursa Rênişandanê beşek ji Kursa Tevlêbûnê ye. Herwiha hûn dikarin bêyî ku beşdarî kurseke têkildar bibin testê bikin.

Herwiha hûn dikarin delîlekê bidin eger we bawernameyek ji dibistana navîn a almanî (Hauptschule) an bawernameyeke hevuate yan bawernameya xwendina giştî ya bilind ji dibistaneke almanî hebe, yan jî eger we bi serfirazî dewreya şagirtbûnê (Ausbildung) li Almanyayê qedandibe yan we bawernameya zanîngeha Almanî hebe. Di van rewşan de, pêwîst nake têsta "LiD" bidin.

Di rewşên awarte de, zanîn dikare bi hevpeyivîneke kesane ya li Daîreya Tomarkirina Biyaniyan jî were îspatkirin, ku di ast û pêşnûmeya xwe de li ser pirsên testa "Jiyan li Almanyayê" hatiye îspatkirin û ji bo vê yekê divê hûn bi Almanî biaxivin. Hemû nivîsgehên koçberiyê hevpeyivînên kesane yê wiha pêşkêş nakin.

3. Têr zanîna devkî ya Almanî (GER asta A2)

Pêdiviyeyeke din a mayîna piştî dema şansê mafê rûniştinê ew e ku hûn bi têra xwe bi zimanê almanî bi devkî biaxivin.

Pîvana vê yekê Çarçoveya Lêvegerê ya Hevbeş a Ewropî ya bo Zimanan (GER) e, ku diyar dike ku asta şarezatiya ziman li seranserê Ewropayê çawa were nirxandin.

Di asta A2 ya GER de îspatkirina şarezabûna ziman hewce ye. Belgeya vê zanîne ne hewce ye ku di forma belgeya ziman de were pêşkêşkirin.

We di asta GER A2 de şarezatiya ziman bi dest xistiye eger

- eger we çar salan li dibistaneke bi zimanê almanî xwendibe û dûv re derbasî pola bilindtir bûbin, an
- eger we bawernameya qedandina dibistana Almanî hebe (Hauptschule, Mittlerer Schulabschluss, Abitur), an
- eger hûn ji bo pola dehemîn a dibistaneke almanî-axêv hatine veguhestin, an

- eger we li zanîngehekê yan zanîngeheke zanistên karkirdî kurseke xwendina bi Almanî yan jî kurseke perwerdehiya pîşeyî li Almanyayê qedandibe yan, an
- eger hûn dikarin bi xebatkarên li nivîsgeha koçberiyê re bi serfirazî bi axivîn bêyî ku hûn hewcedarî kesekî ne ku tiştên ku hatine gotin wergerîne.

Ji bo zarok û nûciwanên heta 16 salî, tu delîleke bo zanîna zimanê Almanî ne hewce ye. Di vê rewşê de, pêşkêşkirina karta rapora dawî ya ji dibistaneke almanî yan jî belgeya beşdarbûna zarokxaneyê li Almanyayê bes e.

Di heman demê de şarezabûna ziman dikare bi bawenaameya ziman a maqûl û pêbawer a asta A2 ya GER were îsbatkirin (mînak "Testa Almanî ji bo koçberan (Deutsch-Test für Zuwanderer)", asta şarezabûna A2). Bawernameya ziman divê li ser bingeha testa zimên a standardkirî be. Hemî bawername nayên pejirandin. Bawernameyên Goethe-Institut, Test-DaF-Institut û telc gGmbH ji hêla hemî nivîsgehên koçberiyê ve tên qebûlkirin.

Bi destûra şansê rûniştinê (Chancen-Aufenthaltserlaubnis) hûn dikarin ji bo beşdarbûna kursa tevlêbûnê ya Daîreya Koç û Penaberan a Federal (BAMF) werin qebûlkirin. Di vê kursê de hûn dikarin şarezabûna ziman û zanîna bingeîn a pergala hiqûqî û civakî û şert û mercên jiyane li herêma Federal bi dest bixin û testên guncav derbas bikin. Divê hûn serlêdana pejirandinê bikin. Eger pirsên we hebin, hûn dikarin bi nivîsgeha BAMF ya herêma xwe re têkilî dayînin. Hûn dikarin zû û bi hêsani fêr bibin ka kîjan nivîsgeha herêmî berpirsiyar e û kursên tevlêbûnê li ku tên dayîn ku bi bikaranîna pergala agahdariya BAMF-NAVI ye (<https://bamf-navi.bamf.de/de/>). Serlêdana ji bo pejirandinê dikare bi riya pêşkêşkerên kursên tevlêbûnê jî were şandin. Ew ê kêfxweş bibin ku şîretan bidin û dikarin wekî yekem xala têkiliyê bi kar bînin.

4. Çûna dibistanê ya rastîn a zarokan

Ji bo zarokên ku mafê rûniştinê werdigirin, divê belgeya çûyîna dibistanê ji bo tevahiya dema di navbera destpêk û dawiya dibistana neçarî de were dayîn. Hûn dikarin vê yekê bi şandina bawernameya yan erêkirina ji nivîsgeha koçberiyê re îspat bikin. Çûna rastîn a dibistanê tenê wê demê derbasdar e ku zarok di sala xwendinê de tenê çend rojan bêyî hincet ji dibistanê dûrketibe.

5. Dabînkirina xercên jiyane

Pêdivî ye ku hûn xercên jiyana xwe bi giranî bi xebata meaşê wergirin an jî divê li ser bingeha rewşa berê were encamdan ku xercên jiyana we dê di pêşerojê de bi tevahî were dayîn.

Eger hûn bi tena serê xwe nemînin, ev yek bi navê malbata ku hûn tê de dijîn ve girêdayî ye. Di nav malbatê de kesên ku hûn bi wan re dijîn û bi hev re dixebitin hene, yanî yên ku bi hev re xercên jiyana rojane dabînin dikin. Eger zêdetirî nivê dahata malbata we ji karê mûçe be, xercê we yê jiyane bi giranî bi karûbarê mûçe tê misogerkirin. Divê hûn an bi kêmanî malbat jî karibin kirêya xwe bidin bêyî ku alîkariya dewletê werbigirin. Lêbelê, wergirtina alîkariya xanî (Wohngeld) bi serê xwe nayê wê texmînê ku xercê jiyana we ne ewle ye. Ew "nabe sebaba tu

ziyanê".

Di vê çarçoveyê de, her sûdeke ku li ser bingeha baca ku ji hêla wergirên xwe ve - hûn an endamên malbata we - tê dayîn - jî bêzîrar e. Ji ber vê yekê ev feydeyên bêzîrar di nav xwe de teqawîten kalbûnî yan seqetbûnê yan jî "Alîkariya Bêkariyê Hejmar 1 (Arbeitslosengeld I)" dihewîne. Sûda zarokan (Kindergeld) bernameyeke kêmkirina bacê ye (Hevsengkirina Alîkariya Malbatê - Familienleistungsausgleich) û ji ber vê yekê wekî dahata kar tê hesibandin. Ji ber vê yekê ew bêzîrar e. Peryên ku ji bo îmkana rûniştinê ji bo armanceke taybetî tî dayîn, mîna kursa ji bo xwendinê, di heman demê de wekî dahata kar tê hesibandin, ji ber vê yekê ew jî bêzîrar e.

Lêbelê, piraniya alîkariyên civakî yê ku li ser baca diravî ne, bi taybetî di bin Pirtûka II ya Qanûna Civakî ya Alman (SGB II) ("Bürgergeld"; berê "Hartz IV"), hatina kar nayê hesibandin.

Herwiha divê di pêşerojê de gengaz be ku xercên jiyanê yê malbatê ewle bikin. Eger karekî taybet ku niha dahata wê têra xwe hebe, were kirin, rayedar vê yekê qebûl dikin. Lêbelê, di pêşerojê de xercê dabînkirina jiyanê di pêşerojê de jî dikare were texmînkirin ku eger pêşniyareke diyar a kar an perwerdehiya dibistanê/pîşeyî hebe û herwiha di warê ziman û aliyên civakî de destkeftiyên berê yê tevlêbûnê hebe ku destnîşan dike ku xercê jiyanê dê were misogerkirin.

Ji kerema xwe ji bo vê armancê pêşniyareke karekî sexte ji tu kesî qebûl nekin. Eger hûn piştrastiyeke wisa sexte pêşkêş bikin, ev dikare bibe sedema cezayên giran ji bo we û kesê ku erêkirin daye.

Qanûn ji bo hewcedariya xercê jiyanê hin awarteyan dike. Ev awarte ji bo yê jêrîn derbas dibin:

- Xwendekarên li saziyeke perwerdehiya bilind a dewletê yan saziyeke ku ji hêla dewletê ve hatiye qebûlkirin, û xwendekar di pîşeyên şagirtiyê yê qebûlkirî de yan di bernameyên amadekirina pîşeyî yê ku ji hêla dewletê ve tî piştgirîkirin,
- Malbatên xwedan zarokên piçûk ên ku bi demkî girêdayî alîkariyên civakî yê zêde ne,
- Dayîkbavên tenê yê bi zarokên piçûk ên ku bi awayekî maqûl nayê hêvîkirin ku li gorî rêzikên ji bo yarmetiyê hemwelatîyê (SGB II) bixebitin, an
- Biyaniyên li xizmên nêz ên hewcedarên muqateyê dinêrin,
- biyaniyên ku ji ber nexweşiya bedenî, derûnî yan derûnî yan seqetiyê nikaribin debara jiyanê xwe bikin, ji bo vê yekê divê belgeyeke bijîjkî ya berfireh an belgeya teqawidiya seqetiyê pêşkêş bikin, û
- ji ber sedemên temenî, ku her dem dema ku hûn ji bo wergirtina teqawidiya kalbûnê digihîjin temenê teqawidiya qanûnî, tê hesibandin.

Eger di vî warî de pirsên we hebin, kesê pêwendîya we li Daîreya Koçê dê amade be ku alîkariya we bike.

6. Bicihanîna pêdiviyên pasaportê

Pêdivî ye ku hûn pêdiviyên pasaportê bi cih bînin. Ev tê vê wateyê ku divê hûn pasaportekê xwedan itibar û qebûlkirî yan pasaporta şûngir ji welatê xwe yê jêtên bidin.

Ji vê yekê awarte tenê ew e ku ne mumkin an ne maqûl be ku hûn pasaportekê yan pasaportekê şûngir ji welatê xwe yê jêtên wergirin. Di prensîbê de, maqûl e ku meriv rêzikên derxistina welatê xwe yê sereke bişopîne. Ev yek bi taybetî rast e ku ji bo wergirtina pasaportekê Almanî di rewşeke wekhev de daxwazên wekhev li ser Almanan tên ferzkirin.

Berpirsariya we ye û ne berpirsariya rayedarên Alman e ku fêr bibin ka meriv çawa pasaporta an pasaporta şûngir ji welatê xwe yê jêtên wergire. Di heman demê de berpirsariya we ye ku hûn di xercên xwe de belgeyên pêwîst û wêneyan wergirin û serlêdana ji bo weşandina pasaportê an pasaporta şûngir bikin. Eger hûn dikarin nîşan bidin ku di nav hin mercên din de ne gengaz in, ji bo ku hûn belgeyên din ên ji welatê xwe yê jêtên û hemwelatîbûna xwe zelal bikin. Ji kerema xwe li Nivîsgeha Koçberiyê bi kesê pêwendiyê re têkilî dayînin da ku gavên pêwîst nîqaş bikin.

Eger we pasaportekê nû yan pasaportekê şûngir wergirtibe, divê hûn di zûtirîn dem de (bê derengî) wê pêşkêşî Daîreya Koçê bikin - tevî ku ji we nehatiye xwestin ku hûn vê yekê bikin û hêj di wê gavê de we serlêdana îcazeya rûniştinê (Aufenthaltstitel) ya din nekiriye.

Pêşkêşkirina pasaportê dê nebe sedem ku hûn ji mafê rûniştinê bêpar bimînin.

7. Zelalkirina pênameyê

Eşkerekirina nasnameya we di heman demê de ji bo dana îcazeyên rûniştinê yên din jî şertek e. Ev tenê di rewşên awarte de dikare were paşguhkirin û tenê eger hûn bikarin îspat bikin ku we her hewleke maqûl kiriye ji bo zelalkirina nasnameya xwe.

"Nasname" tê wateya daneyên kesane (nemaze nav, roja jidayikbûnê, cihê jidayikbûnê û netewe) ku hûn bi wan ji rayedarên welatê xwe re tên naskirin. Eger hûn li vir li Almanyayê bi hin daneyên nasnameyê, ne li welatê xwe yê jêtên, tên naskirin ev ne bes e. Ji ber van sedeman, rêgeza herî hêsan a zelalkirina nasnameya we pasaportek e ku ji hêla welatê we yê jêtên ve di pêvajoyeke rast de hatiye dayîn.

Eger ne mumkin e ku hûn bi pasaportek an bi kêmanî bi pasaportekê şûngir (mînak, pasaportekê demkî yan pasaportekê lezgîn) ji welatê xwe yê jêtên nasnameya xwe zelal bikin, ji kerema xwe bi kesê pêwendiyê xwe re li Daîreya Koçê re têkilî dayînin da ku zelal bike ku bi kîjan rêyê dê hûn jî gengaz be ku nasnameya xwe zelal bike. Daxuyaniyên kesên taybet (heval, xizm) li ser vêya ku hûn kî ne, bi gelemperî têrê nakin.

8. Ti fikarên ewlehiyê tunene (heman sûdên dersînorkirinê)

Eger di vê navberê de rastiyên ku ji bo vekolîna îhtîmala bidawîbûna rûniştina we ji ber sedemên ewlehiyê derkevin holê, dibe ku ji we re dayîna îcazeya rûniştinê ya nû were redkirin.

9. Rêzîknameya taybetî ji bo kesên heta 27 salî

Ji bo kesên ku mafê xwe yê rûniştinê wergirtine û hêj ji 27 salî mezintir nînin dema ku serlêdana destûra rûniştinê ya din dikin, hin rêzîkên taybetî tên bikaranîn.

Bi taybetî, xercê jiyana we - bi demkî - ne hewce ye ku were ewlekirin. Lê, divê we li şûna wê sê salan li Almanyayê dibistanan xwendibe yan jî xwedan bawernameya dibistaneke pîşeyî ya Almanî bin. Wekî din, divê misoger be ku hûn dikarin li gorî şert û mercên perwerdehiyê û jiyane yê berê li gorî şert û mercên jiyane yê Komara Federal a Almanyayê bi cih bibin, da ku hûn di demek dirêj de debara xwe bikin.

Heya ku hûn di bin 27 salî de bin û hûn di dibistanê yan perwerdehiya pîşeyî de ne, hewcedariya xercên jiyane bi tevahî tê rakirin.

10. Zanyariyên pirtir

[Hier sollten Ausländerbehörden weitere konkrete Informationen zu Anlauf- und Beratungsstellen vor Ort eintragen – vor allem Migrationsberatungsstellen des Bundes und der Länder sowie die Jugendmigrationsdienste, die Personen zwischen 12 und 27 Jahren gezielt beraten.]